

LAGUTSKOTTETS UTLÅTANDE 10/1999 rd

Statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets förordning om domstolsbehörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makarnas gemensamma barn (Bryssel II-förordning)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagens talman lämnade den 7 september 1999 statsrådets skrivelse med anledning av ett förslag till rådets förordning om domstolsbehörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål och mål om föräldraansvar för makars gemensamma barn (Bryssel II-förordning) (U 26/1999 rd) till stora utskottet för behandling och bestämde samtidigt att lagutskottet skall lämna utlåtande till stora utskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsrådet Maarit Vallinen, justitieministeriet.

Samband med andra utlåtanden

Riksdagen har behandlat den bakomliggande konventionen som ärende U 52/1995 rd. Lagutskottet har gett ett utlåtande om ärendet LaUU 4/1996 rd.

STATSRÅDETS SKRIVELSE

Förslag till förordning

Bakgrunden till regleringen. Avsikten är att den föreslagna förordningen skall ersätta konventionen från maj 1998 om domstolsbehörighet och om erkännande och verkställighet av domar i äktenskapsmål samt om föräldraansvar för makars gemensamma barn. Detta beror på Amsterdamfördraget, där det rättsliga samarbetet i civilrättsliga frågor överfördes från tredje till första pelaren för att omfattas av gemenskapsrätten.

Bestämmelserna i förordningen är nästan identiska med bestämmelserna i Bryssel II-konventionen, som medlemsstaterna har underteck-

nat. De obetydliga skillnaderna beror närmast på bytet av instrument.

Mål. Bryssel II-förordningen syftar till att se till att hemskillnad, äktenskapsskillnad eller annullering av äktenskap, som beviljats i en medlemsstat i Europeiska unionen, samt frågor gällande vårdnad om barn och umgängesrätt som avgjorts i anslutning till dessa ärenden erkänns och verkställs i unionens övriga medlemsstater. Därmed blir familjerna kvitt problemet med att en äktenskapsskillnad som beviljats i en medlemsstat inte erkänns i en annan.

Förslagets huvudsakliga innehåll. Förslaget motsvarar till sin struktur och sina huvudprinciper den i Bryssel ingångna konventionen om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (Brysselkonventionen). Bryssel II-förordningen är på samma sätt som Brysselkonventionen en s.k. dubbel rättsakt, dvs. den innehåller bestämmelser både om domstolars behörighet och om effekterna av domar. Enligt den skall en dom som har meddelats i en medlemsstat erkännas i de andra medlemsstaterna utan att något särskilt förfarande behöver anlitas.

I förslaget till förordning finns en bestämmelse som gör det möjligt för Finland och Sverige att fortsätta att tillämpa den nordiska äktenskapskonventionen från 1931. Medlemsstaterna får dock inte tillämpa den behörighetsbestämmelse i konventionen som endast grundar sig på nationalitet. För att man i fortsättningen skall kunna tillämpa den nordiska äktenskapskonventionen krävs det därför att dess behörighetsbestämmelser justeras. Det är dock oklart om förordningen skulle hindra de nordiska länderna från att ingå en konvention som gäller samma tillämpningsområde, på grund av att denna behörighet för medlemsstaternas del överförts till gemenskapen. Om detta är fallet, kan

1931 års nordiska äktenskapskonvention inte ändras efter att ordningen trätt i kraft.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet ställde sig i tiden försiktigt positivt till Bryssel II-projektet, bl.a. av den orsaken att det kunde innebära en möjlighet att ersätta de föråldrade bestämmelserna i den nordiska äktenskapskonventionen från 1931 och att den föreslagna s.k. dubbla konventionen skulle förenkla förfarandet vid erkännandet. Detta gäller också den föreslagna förordningen.

Bryssel II-konventionen antogs i maj 1998. Ingen medlemsstat har ännu ratificerat konventionen. Det verkar som om Bryssel II-konventionen, för att den skall kunna träda i kraft snabbt, måste ändras till en gemenskapsrättsakt. Eftersom Amsterdamfördraget möjliggör detta utan att det materiella innehållet i konventionens bestämmelser ändras, anser statsrådet det motiverat att projektet slutförs så snabbt som möjligt.

Bestämmelserna i Bryssel II-förordningen skiljer sig i praktiken relativt lite från bestämmelserna i den gällande rätten i Finland. Förordningen skulle i Finland närmast innebära att ett större antal makar omfattas av domstolarnas behörighet än i dag.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Förordningens mål — att förenkla erkännandet och genomförandet av familjerättsliga domar — är värt att understödjas. Eftersom den internationella behörigheten bestäms i alla medlemsstater på lika grunder, blir det enklare att erkänna och genomföra domar i andra än i den medlemsstat som meddelat domen. Utskottet anser att statsrådets positiva ståndpunkt därför är motiverad.

Det är fortfarande oklart om de nordiska länderna, efter det förordningen trätt i kraft kan tillämpa och ändra bestämmelserna i den nordiska äktenskapskonventionen och i så fall hur. På grund av de samnordiska familjeförhållandena

bör särskilt avseende fästas vid att tre nordiska länder — Danmark, Norge och Island — stannar utanför Bryssel II-förordningen. Utskottet finner det därför nödvändigt att den klarhet som sedan 1930-talet varit rådande i erkännandet och genomförandet av domar inte försvinner.

Utskottet förutsätter därför att

man vid antagandet av Bryssel II-förordningen ser till att domarna i alla samnordiska äktenskapsärenden också efter det förordningen trätt i kraft kan erkännas och genomföras minst lika enkelt som i EU-medborgarnas ömsesidiga äktenskapsdomar.

Utlåtande

Lagutskottet anför vördsamt som sitt utlåtande

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med de ovan nämnda reservatio-

nerna i fråga om samnordiska äktenskapsfrågor.

Helsingfors den 22 oktober 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Henrik Lax /sv
vordf. Matti Vähänäkki /sd
medl. Sulo Aittoniemi /alk
Leena-Kaisa Harkimo /saml
Jyri Häkämies /saml
Erkki Kanerva /sd
Toimi Kankaanniemi /fkf
Annika Lapintie /vänt

Paula Lehtomäki /cent
Kari Myllyniemi /cent
Kirsi Ojansuu /gröna
Veijo Puhjo /vänt
Susanna Rahkonen /sd
Tero Rönkä /sd
Mauri Salo /cent
Marja Tiura /saml.

